

با نام او

درس: علم و دین

دانشگاه صنعتی شریف، گروه فلسفه علم

۱۴۰۲-۰۲

ارائه دهندگان: روزبه توسرکانی - ابراهیم آزادگان

زمان پیشنهادی کلاس: دوشنبه ها از ساعت ۱۰ تا ۱۳

شرح درس: با نگاهی به مباحث فلسفه دین (تحلیلی) به راحتی درمی‌یابیم که مفاهیم و پرسش‌های مطرح در فلسفه دین با آنچه در متون مقدس آمده فاصله دارد. به عنوان مثال در حالی که معجزه در متون مقدس واقعه‌ای شگفت است که برای هدایت انسان‌ها ظاهر می‌شود، در فلسفه دین معجزه هر واقعه‌ای است که بر خلاف قوانین طبیعت با دخالت عوامل ماوراءطبیعی رخ دهد. (فارغ از آنکه باعث هدایت انسان بشود یا نشود!) و مهمترین پرسش فلسفی در باره معجزه نیز شاید سازگاری آن با قوانین طبیعت باشد که در متون دینی چنین پرسشی اصولاً مطرح نیست.

در این درس سعی می‌کنیم به روشن کردن دلایل این فاصله و بررسی امکان بازسازی فلسفه دین بر اساس دیدگاه‌های اصیل موجود در متون مقدس بپردازیم. به طور خاص مسئله معجزه و امکان بازتعریف آن را مورد مطالعه قرار می‌دهیم. پرسش‌های اصلی درس این‌ها هستند:

- پرسش‌های کلی:
- آیا فلسفه دین بر اساس متون دینی قابل بازسازی است؟
- آیا در صورت انجام چنین بازسازی فلسفه دین ادیان ابراهیمی یکسان خواهد بود؟

پرسش‌های خاص در باره معجزه:

- آیا در جهانی زندگی می‌کنیم که معجزات ظاهر نمی‌شوند و به تعبیری باور به خداوند بواسطه سکوت و یا اختفای خداوند بسی سخت‌تر شده است؟

- آیا معجزه در جهان مدرن واقع نشده است و ما به راستی در جهانی غیر رازآلود زندگی می‌کنیم؟ آیا رابطه معرفتی ما با خداوند در جهان کنونی تغییر کرده است؟
- آیا علم مدرن بر اساس مبانی تجربه‌گرایانه و طبیعت‌گرایانه بنا شده است و به همین خاطر جهان به سمت بی‌دینی حرکت می‌کند و یا اینکه علم‌گرایی و طبیعت‌گرایی به نحو پارادوکسیکالی می‌تواند مآلاً به توحید بیانجامد؟

سعی می‌کنیم در مورد این پرسش‌ها تأمل و بحث کنیم. کلاس با همکاری مشترک ابراهیم آزادگان و روزبه توسرکانی برگزار می‌شود و هر کدام در موضوع مورد بحث نظرشان را خواهند گفت.

در پایان هر جلسه پرسشی مطرح می‌کنیم که لازم است دانشجویان درباره آن تا قبل از شروع جلسه بعد یکی دو صفحه بنویسند و ارسال کنند. نمره نهایی بر اساس دریافت این پاسخ‌ها داده خواهد شد.

عناوین جلسات کلاس:

1. مفهوم معجزه در نزد هیوم و استدلال‌های او در رد وقوع و یا عقلانیت باور به وقوع معجزه
2. دخالت خداوند در جهان فیزیکی
3. نظریات متفاوت درباره دخالت خداوند در جهان فیزیکی
4. تکامل انسان
5. تکامل انسان و مساله دخالت خداوند در خلق انسان
6. بحثی قرآنی درباره مفهوم معجزه و آیات بینات
7. بحثی قرآنی درباره خلق آدم
8. پاسخی متفاوت به استدلال‌های هیومی
9. جایگاه انسان در جهان مدرن و رابطه او با خدا
10. عقلانیت باور دینی
11. الهیات طبیعی
12. مساله احتجاب الهی

منابع اصلی:

1. Alvin Plantinga, *Science and Religion: Where the conflict really lies?* Oxford University Press, 2011
2. Arthur Peacocke, *Creation and the World of Science: The Reshaping of Belief*, revised edition (Oxford and New York, 2004).
3. John Hedley Brooke, *Science and Religion: Some Historical Perspectives* (Cambridge, 1991).
4. John Earman, *Hume's Abject Failure: The Argument Against Miracles* (New York, 2000)
5. Paul Davies, *The Goldilocks Enigma: Why is the Universe Just Right for Life?* (London and New York, 2006).
6. John Schellenberg, *Evolutionary Religion*, Oxford University Press, 2013.